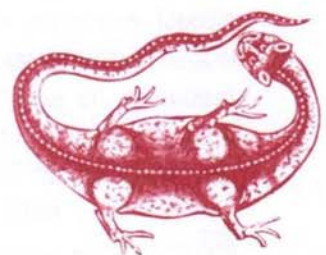

EDITORIAL

El passat dia 2 de desembre de 2000 va tenir lloc al Centre Cívic Joan Oliver-Pere IV de Barcelona l'Assemblea General Ordinària de l'ACRAM tal com marquen els estatuts de l'entitat. Durant aquesta reunió es va fer un balanç de les activitats dutes a terme al llarg de l'any 2000 que s'han centrat en bona part en la publicació de les actes del I Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya que finalment es van presentar a Igualada el 4 de maig i a Barcelona el dia 10 del mateix mes. L'esforç econòmic que la publicació de les actes ha suposat per a l'entitat (que ha aportat el 70% del cost de l'edició) ha obligat a l'Acram a limitar activitats previstes per a l'any 2000 i a deixar per a més endavant la posada en marxa d'algunes de les iniciatives aprovades en l'assemblea del 1999.

Durant l'assemblea es van proposar una sèrie de línies d'actuació per a l'any 2001 centrades en la preparació del II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya a celebrar a Sant Cugat del Vallès la primavera del 2002 i de l'exposició sobre l'Arqueologia Medieval al Vallès Occidental, que aniria acompanyant el congrés repetint l'esquema iniciat a Igualada. D'altra banda també es va plantejar des de la Junta la voluntat de continuar treballant per tal de poder editar una publicació periòdica de caràcter miscel·làni, i per millorar els serveis que actualment l'Acram presta als seus membres. També es preveu proposar la realització de dos cursos, un a la primavera i l'altre a la tardor sobre temes eminentment pràctics que puguin ser d'interès per als socis de l'Acram. L'efectivitat d'aquesta proposta quedarà en part condicionada a la possibilitat de trobar un espai adequat per a la realització dels cursos.

A proposta de la Junta l'Assemblea va nomenar vocal el Sr. Jordi Aguelo i Mas en substitució del Sr. Alberto Gómez García, que va presentar la seva renúncia al·legant motius personals. Finalment també es va aprovar en el transcurs de la reunió un increment de la quota anual que s'havia mantingut congelada des de la fundació de l'Associació. Les noves quotes que regiran per a l'any 2001 són de 4.000 ptes per als socis ordinaris i de

RECERCA ARQUEOLÒGICA SUBAQUÀTICA D'ÈPOCA MEDIEVAL

A Catalunya, d'igual manera que a la major part dels països de la riba Mediterrània, el nombre de jaciments subaquàtics que es poden denominar com a medievals és notablement inferior als que són datats i coneguts per a l'Antiguitat Clàssica. Aquesta situació, demostrada ben clarament en obres com la de A.J. Parker¹, s'inverteix clarament en la costa atlàntica i països del nord d'Europa, on la tradició d'estudis sobre la cultura material d'època medieval és més antiga, incloent-hi també els vaixells, amb jaciments excavats que han aportat grans coneixements al conjunt de l'història de la navegació. Pel període clàssic, a la Mediterrània, són nombroses les troballes i excavacions realitzades fins el moment, en un percentatge que suposa quasi el 77% dels derelictes documentats. En l'àmbit estrictament català, les dades estadístiques que ens ofereix la Carta Arqueològica Subaquàtica ens mostra que un 40% dels jaciments inventariats pertanyen al món clàssic per només un 5% al món medieval.

L'interès científic per l'arqueologia subaquàtica d'època medieval en l'àrea mediterrània és considerada encara una assignatura pendent, tot i que és vista per alguns com un objectiu científic prioritari de la recerca arqueològica subaquàtica². De tota manera, tot i acceptar que a hores d'ara els jaciments medievals són escassos i per regla general en un estat de conservació força defectuós, disposem d'algunes informacions que ens mostren les troballes de nous derelictes medievals. Aquestes dades, ara per ara, permeten doblar el nombre de jaciments que s'havien inventariat en un estat de la qüestió de l'any 1990³.

L'arqueologia subaquàtica, no té gaire més d'una trentena d'anys de treballs científics, i en el context cultural mediterrà, l'atracció cultural i científica generada per tot tipus de monuments i restes arqueològiques romanes ha estat claríssima en comparació les d'èpoques posteriors. Reproduït aquest esquema en els treballs subaquàtics, ens trobem que el retard d'estudiosos envers els vaixells medievals ha estat notable, i no és fins mitjans dels anys 80 en què comencen a aparèixer especialistes que mostren un interès per aquesta problemàtica cercant més enllà de les fonts documentals, en temes com la construcció naval, les característiques

dels vaixells, les rutes i les capacitats de desplaçament, etc.

Una altra hipòtesi que es podria adduir pel que fa la dificultat de detectar jaciments subaquàtics medievals, fa referència al tipus de carregament. A la Baixa Edat Mitjana, i s'observa de forma diàfana en moltes fonts documentals i iconogràfiques, s'utilitzen en un nombre més elevat contenidors de fusta (bótes) o teixits vegetals (sacs, draps, etc.), en definitiva matèries orgàniques fàcilment destruïbles per l'acció de l'aigua. Els vaixells antics transportaven un gran nombre de mercaderies de forma majoritària mitjançant àmfores, que sota l'aigua són fàcilment visibles. És evident, que en el món romà les bótes de fusta i altres tipus de contenidors també eren coneguts i emprats, però indubtablement, si res més no, pel que fa el comerç marítim, en un menor nombre que les àmfores. Per altra banda, també és indubtable que molts vaixells medievals igualment transportaven productes comercials mitjançant gerres (mel, vi, etc.).

La realitat, però, mostra que són molt pocs els derelictes medievals excavats a la Mediterrània, i menys encara els que aporten nous coneixements al comerç i la navegació, atès que, o bé les seves condicions de conservació no eren massa bones, o bé per què els estudis no han estat suficientment elaborats ni tampoc difosos en publicacions. Per al conjunt del període medieval, en el sentit cronològic més ampli, només n'hem documentat vint-i-dos⁴.

És evident que encara tenim grans buits de coneixement sobre aspectes molt importants com són les característiques dels vaixells pertanyents al món musulmà, dels què l'informació que en tenim és molt reduïda. Recentment s'ha fet un repàs als coneixements que es tenen sobre arqueologia subaquàtica del món musulmà medieval, i són realment escasses⁵.

L'eclosió marítima que es dona a la Mediterrània, iniciada a partir del s.XII, i realment potent entre finals del s.XIII i s. XV, que a hores d'ara ens ve tant sols testificada per la documentació escrita. Tractats de construcció naval, documentació notarial extraordinàriament diversa (amb documents tant genèrics com assegurances, nòlits, a d'altres tant específics com els contractes de construcció de

vaixells) enrolament de mariners, drets d'entrada i sortida als ports, dret marítim, documents cartogràfics i portulans, etc., ens permeten intuir una explosió de totes les activitats econòmiques i socials a l'entorn de la navegació. Dissortadament, aquesta enorme presència dels vaixells medievals que es pot intuir, no ens és tant evident a partir de les descobertes arqueològiques subaquàtiques.

Detall de les restes de l'embarcació medieval Les Sorres X (Castelldefels, Baix Llobregat) datades de la 2ª meitat del s.XIV. (Foto: Arxiu CASC)

Novament centrats en l'àmbit català, cal dir que en aquests darrers 10 anys s'ha pogut excavar completament dos vaixells, de característiques i orígens molt diverses, i que ja han estat estudiats i publicats, amb aportacions que, sobre tot en el camp de l'arquitectura naval, han estat notables. Els casos del vaixell Culip VI (final s.XIII) i Les Sorres X, (2ª meitat s.XIV)⁶, han aportat evidències arqueològiques a dades sobre els sistemes constructius que només es tenien per mitjà dels tractats de construcció, i que ara han estat cotejades ambdues fonts documentals, la material i l'escripta, per a interpretar i analitzar els jaciments.

De tota manera, i també recentment, al llarg del litoral de l'antiga Corona d'Aragó, s'han detectat noves restes de vaixells, tant a Dénia com a l'illa de Mallorca, que ens permeten intuir noves dades arqueològiques en el futur proper⁷.

TRIBUNA D'ARQUEOLOGIA

21 Febrer 2001: Excavacions a Vilanera (L'Escala, Alt Empordà) B. Agustí, D. Codina, R. Dehesa, J. Llinàs, J. Merino, C. Montalbán, A. Vargas.

07 Març 2001: Les campanyes d'excavació de 1997 al 2000 al Turó del Montgrós (el Brull (Osona)). A. López. M. Riera.

14 Març 2001: Les villes gallo-narbonnaises pendant l'antiquité. J. Guyon

També és cert que la recerca en nombrosos magatzems de materials arqueològics, on es conserven materials aïllats de procedència subaquàtica, inventariats com "ceràmica moderna", en realitat s'amaga la presència de materials ceràmics clarament medievals. Aquest fet ha estat evident durant la realització de la carta arqueològica subaquàtica.

En aquest sentit, també s'intueix, i això es repeteix en altres indrets de la Mediterrània, com a Itàlia o França, que a mesura que més medievalistes són capaços d'actuar i treballar sota l'aigua, i es concentren nous esforços en la recerca arqueològica vinculada a la navegació medieval (i no em refereixo només a vaixells, sinó estructures portuàries, elements defensius vinculats al mar, espais industrials com drassanes, magatzems, etc), anirant apareguent més jaciments, donant-los la valoració que es mereixen i en definitiva, amb noves aportacions al coneixement arqueològic del món marítim medieval.

XIM RAURICH

GIRONA, GENER DE 2001

¹PARKER, A. J., Ancient shipwrecks of the Mediterranean & Roman provinces, BAR International Series 580, Oxford, 1992.

²RIETH, E., Patrimoine archéologique maritime médiéval et moderne: patrimoine archéologique des eaux intérieures. Le Patrimoine maritime et fluvial, Nantes, 1992, pàgs. 28-32.

³RAURICH, X., Arqueologia subaquàtica d'època medieval: un estat de la qüestió, Acta Medievalia, 11-12, 1991, pàgs. 423-437.

⁴PALOU, H., RIEH, E., IZAGUIRRE, M., JOVER, A., NIETO, X., PUJOL, M., RAURICH, X., APESTEGUI, C., Excavacions arqueològiques subaquàtiques a Cala Culip: Culip VI, Sèrie Monogràfica del CASC, 1, Girona, 1998, pp. 18-23.

⁵MARTÓNEZ LILLO, S., La arqueología y el mar, dins Al-Andalus y el mar, Barcelona, 1995, pàgs. 215-226.

⁶RAURICH, X., PUJOL, M., MARTÓN, A., JOVER, A., IZQUIERDO, P., GARRIDO, E., Les Sorres X. Un vaixell medieval al Canal Olímpic de Rem, (Castelldefels, Baix Llobregat), Memòries d'Intervencions Arqueològiques de Catalunya, 1.

⁷RAURICH, X., L'arqueologia subaquàtica: una font per al comerç marítim baix medieval, Actes del 1r Congrés d'Arqueologia medieval i moderna a Catalunya, Igualada, 1998, pp. 142-155.

28 Març 2001: Oxirinc: evolució de les estructures i rituals d'enterrament d'època faraònica i cristiana. M. Mascort; J. Padró; E. Subías i R. Xarrié.

04 Abril 2001: Musealització dels jaciments d'època romana i medieval a Catalunya. M. Genera.

EL CASTELL DE MONTSORIU

FONT, GEMMA; MATEU, JOAQUIM; PUJADAS, SANDRA; RUEDA, JOSEP MANUEL; TURA, JORDI.

MUSEU ETNOLÒGIC DEL MONTSENY, LA GABELLA, ARBÚCIES

El present article sobre el Castell de Montsoriu pretén ser un recorregut pels àmbits i recintes del castell i una descoberta de les darreres aportacions arqueològiques. No insistirem en la vessant històrica o documental del castell ni en les múltiples vicissituds de la família vescomtal que hi residí, sinó que ens centrarem bàsicament en la vessant arqueològica de Montsoriu, apropant-nos a les fases constructives del castell.

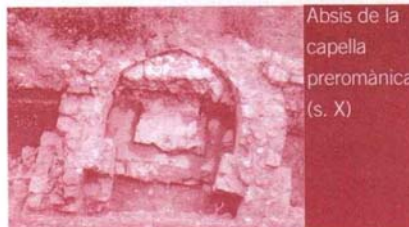
SITUACIÓ El Castell de Montsoriu, situat en el límit dels termes municipals d'Arbúcies i Sant Feliu de Buixalleu (la Selva), s'alça al damunt d'un turó de 632 m., que forma part dels darrers contraforts llevantins del massís del Montseny. La situació de Montsoriu a la capçalera de la vall de Breda i al peu de la riera d'Arbúcies, en el punt on s'obre a la plana, li permet un domini visual d'una àmplia zona, que abasta per una banda la depressió prelitoral i la zona costanera, i per l'altra els massissos del Montseny i les Guilleries.

LES FASES CONSTRUCTIVES DEL CASTELL

FASE IBÈRICA, SEGLES IV - III A. C. Miquel Oliva (1952) ja va aportar dades referents a l'ocupació ibèrica al turó de Montsoriu, en base a la troballa d'unes ceràmiques d'aquesta època. No serà però fins l'arribada de les campanyes d'excavacions arqueològiques (1983, 1993-2000) en què es documentà la presència d'un mur ibèric, associat a ceràmiques d'aquest mateix període, en la part més enlairada del castell, a tocar la torre de l'Homenatge. Les restes d'època ibèrica, descobertes fins ara a Montsoriu no ens permeten dibuixar l'estructura precisa d'aquestes construccions antigues, malgrat tot, no és gens forassenyat afirmar que es trobarien en relació a una possible estructura fortificada o de vigilància, mercès a la situació i visibilitat del turó.

L'ETAPA ROMÀNICA DEL CASTELL, ELS SEGLES X - XII. D'entre les construccions conservades en l'actualitat, algunes de les situades en el Recinte Sobirà formen part de l'anomenat castell roquer corresponent als segles X-XII. Aquest primitiu recinte fortificat estava format per la torre de l'Homenatge, datada constructivament pels volts de l'any mil, i que segurament correspon a la part més antiga del castell. També, dins aquest primitiu recinte trobem la capella castral amb absis semicircular lleugerament ultrapassat, característic de l'arquitectura religiosa del segle X i originàriament recoberta amb pintures murals, una cisterna retallada a la roca i situada als peus de la Torre, una plataforma d'anivellament i la muralla de tancament del sector SO a tocar la torre de l'homenatge. En

un moment final d'aquest període es construiria el mur de doble filada d'espitlleres del sector S que envolta la torre de l'Homenatge. La funció d'aquesta muralla es trobaria en relació a la protecció de la zona baixa del Pati d'Armes, en un moment en què aquest segon recinte encara estava en construcció.

Absis de la capella preromànica (s. X)

Tot aquest seguit d'estructures ens mostren un primitiu recinte fortificat, construït en la part més enlairada del turó, segurament la més inaccessible, adaptant-se perfectament a la topografia irregular del lloc, és el que s'anomena un castell roquer.

EL GRAN CASTELL DEL SEGLE XIII. Entre els anys 1200-1250 es dugueren a terme una sèrie d'importants reformes en el Recinte Sobirà i en general en tot el perímetre del futur castell, incloent el Pati d'Armes i el clos annex.

El Recinte Sobirà es remodelà i s'amplià amb la construcció de la Sala Gòtica, on es situà la porta d'entrada a aquest primitiu recinte clos i que funcionava com a vestíbul o sala de pas. Des d'aquesta sala s'accedia a un petit celobert i a una escalinata, on hi havia l'antiga porta, que donava pas a les estances del castell. A mitjans del segle XIII es comencen a anul·lar part de les espitlleres del sector S, ja que havien perdut la seva funcionalitat en quedar quasi del tot completada la construcció del Pati d'Armes emmurallat. També en aquest segle XIII es derruï la petita capella castral, la qual fou seccionada per la construcció del nou mur perimetral del recinte. S'obrí la porta en aquest angle SE a tocar la Torre de l'Homenatge. Les reformes afectaren també la Torre de l'Homenatge, obrint-se la porta de la planta baixa i cobrint la sala inferior amb una falsa volta de pedra.

Per altra banda també es començà a bastir el segon recinte del castell, l'anomenat Pati d'Armes, amb la construcció de murs amb obertures en espitllera en els actuals murs O (darrera la sala menjador i les cuines), i S (entre les dues torres angulars circulars) i un petit tram en el sector E (actual capella romànica). També forma part del castell del segle XIII la porta d'entrada al recinte, que conserva restes del matacà defensiu. En aquest moment doncs ja es defineix el perímetre de segon recinte tal i com resta en l'actualitat. A l'interior del Pati d'Armes s'han localitzat restes d'un mur i dues llars de foc corresponents a un habitacle d'aquest període, situada en la part central del pati.

En l'angle SE es construí la capella de Sant Pere de Montsoriu d'època romànica tardana, entre finals del segle XII i inicis del XIII. Es tracta d'una nau rectangular coberta originalment amb embigat de fusta i teules a dues vessants, conserva una petita capella lateral dedicada a Santa Maria. Dins de la capella s'han descobert els bancs corredors laterals de pedra i la marca on es situava el basament de l'altar. Conserva tres finestres de doble esqueixada d'estil plenament romànic. Destaquen també els esgrafiats del mur O que representen diverses creus i una figura femenina.

A finals del segle XIII bona part del perímetre del castell ja es trobaria dissenyat, així com el clos annex situat entre el castell i la torre de les Bruixes, que també es troba habitat en aquest moment.

EL PALAU DEL SEGLE XIV. A inicis del segle XIV es situen les reformes arquitectòniques que transformaran el castell de Montsoriu en un gran castell- palau gòtic, casal dels vescomtes de Cabrera, els quals en aquest moment hi tenien establerta la residència.

Les reformes en el recinte superior corresponen al doblement i sobreaixecament de murs de l'època anterior, i sobretot la construcció dels talussos defensius i a les habitacions internes del cantó O, així com dels dipòsits d'aigua (banda E). També es construeix el rebost en l'espai que quedava lliure entre la sala gòtica i l'entrada primitiva del recinte, al damunt seu, un pis permet el pas al terrat de la sala gòtica, ara convertit en habitació noble o sala. Al mateix temps s'anul·len completament les filades d'espitlleres del sector S, que ja havien perdut definitivament la seva funció.

Pel que fa al segon recinte del castell o Pati d'Armes, els murs perimetrals construïts en el segle anterior seran sobrealçats i doblats per un nou llenç de muralla, adequant el nivell a les noves construccions del pati. Per altra banda, algunes habitacions construïdes en el segle anterior (segle XIII), com la capella romànica de Sant Pere, seran reformades. El nou plantejament arquitectònic del Pati d'Armes al segle XIV suposà l'anivellament de tot aquest conjunt, per tal d'adequar-lo al nivell del nou pati

central i cisterna. Això s'aconseguí retallant la roca mare en les estances del sector O i reomplint amb terra el nivell del sòl de les estances del sector E, que es trobaven en un nivell inferior. Per aquest motiu la capella romànica aparegué en el decurs de les excavacions, quan es rebaixà el nivell de pas del segle XIV.

L'anul·lació de la vella capella romànica suposà el trasllat del culte a una nova cambra, construïda precisament a tocar de l'antiga església. La nova capella gòtica, continuà mantenint la mateixa advocació a Sant Pere, i conserva encara alguns elements arquitectònics propis de les esglésies d'aquest període com el presbiteri sobreaixecat, el finestral en ogiva i l'ull de bou, així com el campanar d'espadanya.

En línies generals, les construccions es distribueixen al voltant d'una gran cisterna central, construïda en aquest segle XIV, retallada a la roca i alimentada per l'aigua de la pluja, mitjançant una sèrie de canals de ceràmica i de pedra, i uns sistema de decantació en dos pous. Al voltant de la gran cisterna coberta en volta de granit, es situa el pati enllosat amb marbre de Gualba blanc, i al seu volt una galeria coberta en fusta i teules, a manera de claustre, que dona accés a les estances, habitacions, sales i nova capella gòtica del castell palau.

També en aquest moment es construí el tercer recinte del castell, l'anomenat Jussà, el més baix topogràficament i on es situa l'entrada o poterna d'accés al castell. En el decurs de les excavacions no s'han pogut detectar fins ara la presència d'estructures internes, però no són descartables estructures peribles.

En aquest període es construïren els talussos de pedra que recobreixen la roca mare del turó i que envolten els tres recintes del castell, conferint-li l'aspecte actual de fortalesa revestida de pedra.

Sembla ser que en aquest segle XIV, el clos annex entre el castell i la torre de les Bruixes ja es trobava abandonat. La causa d'aquesta anul·lació o abandó de la zona de serveis del castell és encara un xic confusa, caldrà veure el resultat de futures excavacions per a apuntar una hipòtesi concluent.

El castell d'època gòtica, és doncs, un gran clos, o millor dit, tres grans closos emmurallats, que li donen un aspecte de replegament en ell mateix, de tancament en les seves pròpies estructures. De fet en aquest període tingué la funció de refugi i domicili de la família vescomtal, esdevenint el gran castell - palau gòtic residencial.

Vista imponent dels tres recintes del castell de Montsoriu, amb la torre de les Bruixes a l'extrem nord del turó.

EXCAVACIONS D'URGÈNCIA 4rt TRIMESTRE 2000

JACIMENT, MUNICIPI (COMARCA). DIRECCIÓ (CRONOLOGIA)

- CASTELL DE CIUTADILLA, CIUTADILLA (URGELL). SÒNIA PASCUAL GARCIA (MEDIEVAL)
- ZONA DEL PALLOL, REUS (BAIX CAMP). ESTER RAMON SARIÑENA-CODEX- (MEDIEVAL-MODERN)
- CA MAGRANÉ-C/ESCRIVANIA 1, VALLS (ALT CAMP). MARIA ADSERIAS SANS-CODEX- (MEDIEVAL-MODERN)
- C/GAVATXONS 5, TERRASSA (VALLÈS OCCIDENTAL). GEMMA GARCIA LLINARES (MEDIEVAL)
- ESSLÈSIA DE SANT SERNI, CABÓ (ALT URGELL). ALBERT VILLARÓ BOIX (MEDIEVAL-MODERN)
- NECRÒPOLI DE LA GUARDIA PILOSA, PUJALT (ANOIA). ROGER QUADRADA LLOVERA -ATENA- (MEDIEVAL)
- PLA DELS OCELLS, ST.QUIRZE DE BESORA (OSONA). M. FÀBREGAS-A. GUTIÉRREZ -ATICS- (MEDIEVAL)
- VIA LAIETANA 14, BARCELONA (BARCELONÈS). DAMIÀ GRIÑÓ MÁRQUEZ-ARKE- (ROMÀ-MEDIEVAL)
- MERCAT DE SANTA CATERINA, BARCELONA (BARCELONÈS). J.HUERTAS-J.AGUELO -CODEX- (ROMÀ-MEDIEVAL)
- MONESTIR DE SANTA MARIA, CERVIÀ DE TER (GIRONÈS). ANNA M. PUIG GRIESENBERGER (MEDIEVAL)
- SANTA EULÀLIA, SORT (PALLARS SOBIRÀ). EDUARD ARBÓS VILA (ROMÀ-MEDIEVAL)
- C/ST. PAU, REINA AMÀLIA, HORT DE LA BOMBA I CARRETES, BARCELONA (BARCELONÈS). ANTONI MARTÍN OLIVERAS (PREHISTÒRIA-ROMÀ-MEDIEVAL)
- LLOTJA DE MAR, BARCELONA (BARCELONÈS). GEMMA CABALLÉ -ARQUEOCIÈNCIA- (MEDIEVAL)
- ESSLÈSIA PARROQUIAL DE SANTA MARIA, BLANES (SELVA). SUSANA MANZANO VILLAR (MEDIEVAL)
- EL COLLET DE SANT ANTONI DE CALONGE, CALONGE (BAIX EMPORDÀ). J. M. NOLLA-PAULA SANTAMARIA (ROMÀ-MEDIEVAL)
- MONESTIR DE VALLBONA DE LES MONGES, VALLBONA DE LES MONGES (URGELL). IMMA TEIXELL NAVARRO-CODEX- (MEDIEVAL)
- MURALLA DELS GENOVESOS-C/ST.PERE MÉS ALT, MATARÓ (MARESME). MARC JIMÉNEZ MARZO (MEDIEVAL-MODERN)
- PATI DE LA RECTORIA, GRANOLLERS (VALLÈS ORIENTAL). JOSÉ ANTONIO CANTOS -ESTRAT- (ROMÀ-MEDIEVAL)
- C/ESCUDELLERS, PL.XIRAU, C/ARC DEL TEATRE, BARCELONA (BARCELONÈS). ANNA BORDAS TISSIER (ROMÀ-MEDIEVAL)
- LLOTJA DE MAR, BARCELONA (BARCELONÈS). GEMMA CABALLÉ-ARQUEOCIÈNCIA- (MEDIEVAL)
- RONDA SANT PAU 6-8 CANTONADA C/FLORS 7, BARCELONA (BARCELONÈS). JORDINA SALES-ARQUEOCAT- (MEDIEVAL-MODERNA)
- CASTELL DE BOIXADORS, SANT PERE SALLAVINERA (ANOIA). A. PANCORBO - DIPUTACIÓ BARCELONA- (MEDIEVAL)
- TURÓ DE LA SALINDANGA, CASTELLBELL I EL VILAR (BAGES). JOSEP FAUQUET - ARQUEOCIÈNCIA- (MEDIEVAL)
- CASTELL DE GODMAR, CALLÚS (BAGES). ALVAR CAIXAL-DIPUTACIÓ BARCELONA- (MEDIEVAL)
- FORN I CAPELLA DE SANT ADJUTORI, ST. CUGAT DEL VALLÈS (VALLÈS OCCIDENTAL). LAURA SUAU-DIPUTACIÓ BARCELONA- (MEDIEVAL)
- C/BAIX DE SANT PERE 6, SANT BOI DE LLOBREGAT (BAIX LLOBREGAT). JORDI GUÀRDIA-ARQUEOCIÈNCIA- (MEDIEVAL-MODERN)
- TURÓ SOBRE L'ESSLÈSIA DE ST. MIQUEL DE CASTELLTALLAT, SANT MATEU DE BAGES (BAGES). JOSEP FAUQUET-ARQUEOCIÈNCIA- (MEDIEVAL)
- ESSLÈSIA DE SANT CEBRIÀ DE VALLDORREIX, SANT CUGAT DEL VALLÈS (VALLÈS OCCIDENTAL). GEMMA CABALLÉ-ARQUEOCIÈNCIA- (MEDIEVAL)
- ERMITA DE SANT PERE SACAMA, OLESA DE MONTSERRAT (BAIX LLOBREGAT). JORDINA SALES-ARQUEOCAT- (IBÈRIC-MEDIEVAL)
- PATI DE LA RECTORIA, GRANOLLERS (VALLÈS ORIENTAL). ANTONI MARTÍN-ESTRAT- (ROMÀ-MEDIEVAL)
- PL.NOVA, BARCELONA (BARCELONÈS). MARTA FÀBREGAS-ATICS- (ROMÀ-MEDIEVAL)
- ESSLÈSIA PARROQUIAL DE SANTA MARIA, BLANES (SELVA). SUSANA MANZANO VILAR (MEDIEVAL)
- MONESTIR DE SANT PERE DE RODES, PORT DE LA SELVA (ALT EMPORDÀ). BIBIANA AGUSTI-DOLORS CODINA (MEDIEVAL)
- EDIFICI LLOTJA DE MAR, BARCELONA (BARCELONÈS). GEMMA CABALLÉ -ARQUEOCIÈNCIA- (MEDIEVAL)
- C/MARLET 3, BARCELONA (BARCELONÈS). XAVIER AGUELO MAS (ROMÀ-MEDIEVAL)
- C/ST.PAU,REINA AMÀLIA,HORT DE LA BOMBA I CARRETES, BARCELONA (BARCELONÈS). MARTA FÀBREGAS-ATICS- (PREHIST.-ROMÀ-MEDIEVAL)
- PL.ESSLÈSIA 3, BREDÀ (SELVA). EVA TEIXIDOR FROU (MEDIEVAL-MODERN)
- ANTIGA RECTORIA, SANT PERE PESCADOR (ALT EMPORDÀ). ANNA M. PUIG GRIESENBERGER (MEDIEVAL)
- ESSLÈSIA PARROQUIAL DE SANTA MARIA, BLANES (SELVA). SUSANA MANZANO VILAR (MEDIEVAL)
- CASTELL DE CASTELLTERÇOL, CASTELLTERÇOL (VALLÈS ORIENTAL). CARMÉ SUBIRANAS FÀBREGAS (MEDIEVAL)
- C/MUSEU I C/ST.JAUME (SOLAR DELS LLEDONERS), GRANOLLERS (VALLÈS ORIENTAL). LLUIS VILA BONAMUSA-ESTRAT- (MEDIEVAL)
- PLA DELS OCELLS, ST.QUIRZE DE BESORA (OSONA). M.FÀBREGAS-J.CASAS-ATICS- (MEDIEVAL)
- ESSLÈSIA DE SANT CEBRIÀ DE VALLDORREIX, ST. CUGAT DEL VALLÈS (VALLÈS OCCIDENTAL). JORDI GUÀRDIA-ARQUEOCIÈNCIA- (MEDIEVAL)
- LLOTJA DE MAR, BARCELONA (BARCELONÈS). GEMMA CABALLÉ -ARQUEOCIÈNCIA- (MEDIEVAL)
- CASC ANTIC DE SABADELL-C/DR.PUIG 10-12, SABADELL (VALLÈS OCCIDENTAL). JORDI ROIG BUXÓ (MEDIEVAL)
- LLOTJA DE MAR, BARCELONA (BARCELONÈS). GEMMA CABALLÉ -ARQUEOCIÈNCIA- (MEDIEVAL)
- MERCAT DE SANTA CATERINA, BARCELONA (BARCELONÈS). J.HUERTAS-J.AGUELO -CODEX- (ROMÀ-MEDIEVAL)
- PARC PERIURBÀ DE LA SALUT, SABADELL (VALLÈS OCCIDENTAL). OSCAR MATA PAREJA (ROMÀ-MEDIEVAL)
- CLAUSTRE DE SANT DOMÈNEC, PERALADA (ALT EMPORDÀ). NÚRIA MIRÓ ALAIX (MEDIEVAL)
- CAMP DE SANT PAU, EL PRAT DE LLOBREGAT (BAIX LLOBREGAT). ESTEVE NADAL ROMÀ-ATENA- (MEDIEVAL)
- C/ESCUDELLERS,PL.XIRAU,C/ARC DEL TEATRE, BARCELONA (BARCELONÈS). ANNA BORDAS TISSIER (MEDIEVAL)
- REC COMTAL-BARRI DE SANT ANDREU, BARCELONA (BARCELONÈS). JORDINA SALES -ARQUEOCAT- (MEDIEVAL)
- C/GAVATXONS 5, TERRASSA (VALLÈS OCCIDENTAL). FEDERICO IZQUIERDO AGUILERA (MEDIEVAL)
- PL.ESSLÈSIA, ALTAFULLA (TARRAGONÈS). PEDRO OTIÑA HERMOSO-CODEX- (MEDIEVAL)
- CLAUSTRE DE LA SEU, TARRAGONA (TARRAGONÈS). IMMA TEIXELL-ANDREU MUÑOZ (ROMÀ-MEDIEVAL)
- MURALLS DE VIC-TRAM RAMBLA DEL BISBAT, VIC (OSONA). IMMA MESTRES-ATICS- (MEDIEVAL)
- ESSLÈSIA DE SANT CEBRIÀ DE VALLDORREIX, SANT CUGAT DEL VALLÈS (VALLÈS OCCIDENTAL). JORDI GUÀRDIA-ARQUEOCIÈNCIA- (MEDIEVAL)
- C/ESCUDELLERS, PL.XIRAU, C/ARC DEL TEATRE, BARCELONA (BARCELONÈS). ANNA BORDAS TISSIER (MEDIEVAL)
- EDIFICI DE LES DRASSANES, BARCELONA (BARCELONÈS). DÀRIA CALPENA MARCOS (MEDIEVAL)
- C/MUSEU I C/ST.JAUME (SOLAR DELS LLEDONERS), GRANOLLERS (VALLÈS ORIENTAL). LLUIS VILÀ BONAMUSA-ESTRAT- (MEDIEVAL)
- TURÓ SOBRE L'ESSLÈSIA DE SANT MIQUEL DE CASTELLTALLAT, SANT MATEU DE BAGES (BAGES). J.ANTONIO CANTOS-ARQUEOCIÈNCIA- (MEDIEVAL)
- MONESTIR DE SANT QUIRZE DE COLERA, RABÓS D'EMPORDÀ (ALT EMPORDÀ). MIREIA TEIXIDOR MURLA (MEDIEVAL)
- ESSLÈSIA DE SANT CEBRIÀ DE VALLDORREIX, SANT CUGAT DEL VALLÈS (VALLÈS OCCIDENTAL). JORDI GUÀRDIA-ARQUEOCIÈNCIA- (MEDIEVAL)
- CONVENT DE ST. FRANCESC-CLAUSTRE I DEPENDÈNCIES ANNEXES, TERRASSA (VALLÈS OCCIDENTAL). GEMMA CABALLÉ-ARQUEOCIÈNCIA- (MEDIEVAL)
- PATI DE LA RECTORIA, GRANOLLERS (VALLÈS ORIENTAL). ANTONI MARTÍN-ESTRAT- (ROMÀ-MEDIEVAL)
- MERCAT DE SANTA CATERINA, BARCELONA (BARCELONÈS). J.HUERTAS-J. AGUELO -CODEX- (ROMÀ-MEDIEVAL)
- MOLÍ DEL ROVELLAT, LA SELVA DEL CAMP (BAIX CAMP). FRANCESC BOSCH PUCHE -CODEX- (MEDIEVAL)
- NECRÒPOLIS DE LA TOSSA DE BAIX, ROSSELLÓ (SEGRIÀ). MONTSERRAT GENÉ CASTAN (MEDIEVAL)
- ESSLÈSIA DE SANT CEBRIÀ DE VALLDORREIX, ST. CUGAT DEL VALLÈS (VALLÈS OCCIDENTAL). JORDI GUÀRDIA-ARQUEOCIÈNCIA- (MEDIEVAL)
- NECRÒPOLI DE LA TOSSA DE BAIX, ROSSELLÓ (SEGRIÀ). MONTSERRAT GENÉ CASTAN (MEDIEVAL)
- CLAUSTRE DE SANT DOMÈNEC, PERALADA (ALT EMPORDÀ). NÚRIA MIRÓ ALAIX (MEDIEVAL)
- CASTELL DE FALSET, FALSET (PRIORAT). JOAN MENCHÓN BES (MEDIEVAL)
- ESSLÈSIA CATEDRALÍCIA DE CASTELLÓ D'EMPÚRIES, CASTELLÓ D'EMPÚRIES (ALT EMPORDÀ). MIREIA TEIXIDOR MURLA (MEDIEVAL)
- PATI DE LA RECTORIA, GRANOLLERS (VALLÈS ORIENTAL). J.ANTONIO CANTOS -ESTRAT- (-MEDIEVAL)

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES

- BANNING, E.B.: The Archaeologist's Laboratory. The Analysis of Archaeological Data. 2000-332pp. il. fot.12.700 pta.
- BARBER, M.: El juicio de los templarios. 1999-460pp.2.400 pta.
- BARCELÓ, J.A.; FORTE, M.; SANDERS, D.H. (Eds.): Virtual Reality in Archaeology. (+ CD). 2000-263pp. fot.12.800 pta.
- BERNUS-TAYLOR, M. (Dir.): Las Andalucías, de Damasco a Córdoba. (Catálogo de la exposición, Instituto del Mundo Árabe, 28 nov. 2000 al 15 abril 2001). 2000-279pp. fot. color. lám.7.000 pta.
- BESGA MARROQUÍN: Orígenes hispano-godos del reino de Asturias. 2000-636pp.4.000 pta.
- BOUCHERON, P.; CHIFFOLEAU, J. (Ed.): Religion et société urbaine au Moyen Âge. 2000-568pp.7.600 pta.
- CANTELLI, S.: L'esegesi bíblica nell'altomedioevo: da Isidoro di Siviglia a Remigio d'Auxerre. (2 vols). 2000-950pp.27.600 pta.
- CASTILLA BRAZALES, J.: Érase una vez al-Andalus. Ocho siglos de historia para jóvenes lectores. 2000-465pp. fig. dib. color.2.990 pta.
- CAVERO, G.; GONZALEZ, A.: El Monasterio Cistercense de San Miguel de Las Dueñas. 2000-216pp. fot.1.800 pta.
- CEBALLOS-ESCALERA, A.: Reyes de León (2). Ordoño III, Sancho I, Ordoño IV, Ramiro III, Vermudo II. (Corona de España, nº XXX). 2000-221pp. fot.2.700 pta.
- CHECA, M. (Coord.): Barcelona, ciutat de fàbriques. Barcelona, ciudad de fábricas. 2000-238pp. fot.4.850 pta.
- COLOMER, L.; GONZÁLEZ MARCÉN, P.; MONTÓN, S.; PICAZO, M. (Comp.): Arqueología y teoría feminista. Estudios sobre mujeres y cultura material en arqueología. 1999-375pp. fig. fot.2.950 pta.
- CORONAS GONZÁLEZ: El orden medieval en Asturias. 2000-128pp.2.500 pta.
- DÉCENEUX, M.: La France Romane. Une architecture éternelle. 2000-128pp. fig. fot. color.3.100 pta.
- DELGADO, C. et alii: Regreso a Talaytula. Guía del Toledo Islámico (Siglos VIII-XI). 1999-245pp. fig. fot. color.1.800 pta.
- ÉTIENNE, R. (Ed.): Les politiques de l'archéologie. Du milieu du XIXe siècle à l'orée du XXIe. (Colloque). 2000-VIII+528pp. XXXI lám.15.200 pta.
- GARCIN, J.-C. (Dir.): Grandes villes méditerranéennes du monde musulman médiéval. 2000-326pp. 22 il.11.600 pta.
- GEORGES MARTÍN: La historia alfonsí: el modelo y sus destinos (siglos XIII-XV). 2000-164pp.3.500 pta.
- GERBET, M.-C.: Un élevage original au Moyen Âge: La Péninsule Ibérique. 2000-448pp. il.4.400 pta.
- GRACIANI, A. (Ed.): La técnica de la arquitectura medieval. 2000-380pp. il.2.500 pta.
- GUADAGNIN, R.: Fosses- Vallée de l'Ysieux. Mille ans de production céramique en Île-de-France. Les données archéologiques et historiques. 2000-368pp. il. color.7.700 pta.
- HERRERA CASADO, A.: Monasterios medievales de Guadalajara. (2a. ed.). 2000-199pp. fig. fot. map.2.000 pta.
- HERRERA CASADO, A.: Sigüenza, una ciudad medieval. 2000-141pp. il. fot.1.200 pta.
- HERRERA CASADO, A.: El Románico de Guadalajara. 1994-206pp. fig. fot. map.1.900 pta.
- KENNEDY, H.: The Historiography of Islamic Egypt (C.950-1800). 2000-248pp.13.800 pta.
- LÓPEZ MULLOR, A. (Ed.): El Castell i les torres de defensa. Guia del Patrimoni Arquitectònic de Castelldefels. 2000-fig. fot.1.500 pta.
- MAKAROUI, S.: La Andalucía árabe. (talleres, obras, itinerarios). 2000-95pp. fot. color. lám.1.200 pta.
- MATA CARRIAZO Y ARROQUIA, J. de: La boda del Emperador. Notas para una historia del amor en el Alcázar de Sevilla. 2000-126pp.2.000 pta.
- MAZZOLI-GUINTARD, Ch.: Ciudades de al-Andalus. España y Portugal en la época musulmana (S. VIII-XV). 2000-570pp. fot. color.3.950 pta.
- MONTOYA MARTÍNEZ, J.; DOMÍNGUEZ RODRÍGUEZ, A.: El Scriptorium Alfonsí: de los Libros de Astrología a las «Cantigas de Santa María». 1999-374pp.2.500 pta.
- MORAIS VALLEJO: Aportación al barroco en la provincia de León. Arquitectura religiosa. 2000-440pp. fot.5.000 pta.
- MORENO MORENO, M.A.: Las cartas del Concejo de Baeza (s. XIV-XVI). 2000-343pp.3.250 pta.
- PENDÁS, M.: La vida cotidiana a l'Edat Mitjana a través de l'Art Gòtic. 2000-100pp. fot. color.2.500 pta.
- PÉREZ, J.; AGUADÉ NIETO, S. (Dir.): Les origines de la féodalité. Hommage à Claudio Sánchez Albornoz. (Actes). 2000-256pp.4.160 pta.
- PERNOUD, R.: La mujer en tiempos de las Cruzadas. 2000-370pp.2.400 pta.
- RÉAU, L.: Introducción a la iconografía del arte cristiano. 2000-554pp. fig. fot.5.800 pta.
- SALVATIERRA CUENCA, V.; GALERA ANDREU, P. (Ed.): De la Edad Media al siglo XVI. (Jornadas Históricas del Alto Guadalquivir). 2000-354pp. fot.3.000 pta.
- STEINBERG, J.: Cartographie. Télédétection, systèmes d'information géographique. 2000-160pp. il.2.900 pta.
- V.V.A.A.: CAROLVS. (Catálogo de la exposición, Toledo, 2000-2001.) 2000-575pp. il. fot. color.8.000 pta.
- V.V.A.A.: Études de castellologie médiévale. (Actes du colloque international de Graz (Autriche) en août 1998). 2000-328pp. il.7.700 pta.
- V.V.A.A.: Pintura mural romànica. Gènesi d'una col·lecció única (vídeo) (2a. ed.) (también en castellano e inglés). 2000-1.500 pta.
- V.V.A.A.: Can Roqueta. Un establiment pagès prehistòric i medieval. Sabadell, Vallès Occidental. 1999-448pp. fig. fot.3.500 pta.
- V.V.A.A.: La Ruta de la Cerámica. (Catálogo Exposición, Sala Bancaja San Miguel, Castellón. Del 1 al 31 marzo de 2000). 2000-359pp. map. lám. color.6.000 pta.
- V.V.A.A.: Sociedad, culturas e ideologías en la España Bajomedieval. 2000-136pp.2.000 pta.

PER COMANDES

• **ArqueoCat s.L.**
Arqueologia i Patrimoni

ArqueoCat Llibreria
c/ Dinamarca 3, interior 8
08700 IGUALADA (Barcelona)
Tel/Fax 34 93 805 58 70
Tel. 34 93 803 96 67
e-mail arqueocat@ciberia.es

II JORNADES D'HISTÒRIA I D'ARQUEOLOGIA DEL MARESME

El Grup d'Història del Casal de Mataró organitza per als mesos d'octubre i novembre del 2001 les II Jornades d'Història i d'Arqueologia del Maresme que enguany abordaran el tema: Organització de l'espai i models de poblament. Les sessions tindran lloc els dies 20 i 27 d'octubre i 10 de novembre a Mataró, i inclouran una visita comentada al jaciment de l'Esquerda que es realitzarà el 21 d'octubre.

S'admeten comunicacions sobre qualsevol aspecte de la història, l'art, l'arqueologia, la cultura... del període comprès entre l'Antiguitat Tardana i el segle XVI, que centrin el seu interès a la comarca del Maresme o en l'Edat Mitjana. L'extensió màxima de les comunicacions serà de 25 fulls A-4 amb un límit de 4 il·lustracions.

TERMINIS: Cal lliurar un resum d'un màxim de 5 fulls abans del 15 de setembre del 2001. La comunicació íntegra es podrà lliurar fins al mateix dia de la lectura. El originals s'hauran de lliurar en paper i en disquet (Word 7 o anterior) a la secretaria del Grup d'Història del Casal (c/ Bonaire 25, 3er pis - 08301 Mataró) per correu o bé personalment els dimecres de 8 a 9 del vespre. També es poden lliurar per correu electrònic a l'adreça jilovet@retemail.es

PARTICIPACIÓ ON-LINE: Aquestes Jornades podran seguir-se a través d'internet i està prevista la lliure participació mitjançant una llista de correu electrònic. Es pot consultar el

BUTLLETA D'INSCRIPCIÓ A L'ASSOCIACIÓ CATALANA PER A LA RECERCA EN ARQUEOLOGIA MEDIEVAL

NOM	COGNOMS
ADREÇA	TELÈFON
CODI POSTAL	POBLACIÓ
PROFESSIÓ	
ENTITAT	

DADES BANCÀRIES DEL/LA SOL·LICITANT

ENTITAT BANCÀRIA	NÚM. ENTITAT	
ADREÇA DE L'ENTITAT		
OFICINA ☐	NÚM. CONTROL ☐	NÚM. COMPTE ☐

QUOTA ANUAL: 4.000 PTES.
QUOTA INSTITUCIONAL: 12.000 PTES

SIGNATURA

ACRAM c/ GARCILASO 199, 1R 3A
E-MAIL acram@cdlcat.icnet.es

08027 BARCELONA

TEL. 93 351 39 65

[HTTP://www.icnet.es/+acram](http://www.icnet.es/+acram)